

Telegraful Român

Anul 166 • nr. 25-28

1 și 15 iulie 2018

Păstrarea unității în săvârșirea cultului divin și importanța ei pentru unitatea Bisericii Ortodoxe Române (I)

† LAURENȚIU,
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Cultul Bisericii Ortodoxe, în mijlocul căruia se află Sfânta Liturghie, este numit *cultul divin* pentru că își are originea în viața, activitatea și învățătura Mântuitorului Hristos, pentru că prin realismul lui se actualizează întreaga istorie a mântuirii, iar prin lucrările lui ni se împărtășește harul sfinților necesar dobândirii vieții celei veșnice. Prin rânduielile sale, cultul ortodox păstrează cu fidelitate toate elementele cultului primar, cu întreaga lor bogăție.

niște, *Liturgica generală*, București, 1985, p. 95]. Astfel, săvârșirea actelor de cult în Ortodoxie nu este lăsată la inspirația și improvizația de moment a liturghisitorilor, ca în alte confesiuni creștine al căror cult a devenit astfel un permanent câmp de experiență al acestora.

Cultul divin, ca mod de exprimare a sentimentelor religioase de preamărire și mulțumire aduse de către credincioșii lui Dumnezeu, prin caracterul său latreutico-

El nu este opera unor personalități sau sinoade, ci opera colectivă și anonimă a Bisericii întregi, în care s-au imprimat întreaga spiritualitate și experiență a Ortodoxiei [Pr. Prof. L. Streza, „Originea și sensul divin al cultului ortodox”, în *Îndrumătorul bisericesc misionar și patriotic*, V, Oradea, 1988, p. 32-39].

Unitatea, uniformitatea și stabilitatea cultului ortodox

Între trăsăturile caracteristice ale cultului divin ortodox, de mare importanță sunt unitatea, uniformitatea și stabilitatea lui. Rânduielile și slujbele cultului ortodox sunt aceleași în întreaga Ortodoxie. Ele se săvârșesc după reguli și norme precise „și se exprimă în forme definitiv stabilite, care sunt aceleași pentru toți credincioșii ortodocși, în orice parte a lumii, constituind un limbaj comun de exprimare a cinstirii lui Dumnezeu” [Pr. Prof. E. Bra-

euharistic, este în strânsă legătură cu doctrina Bisericii, cu întreaga sa învățatură de credință. Astfel, fiecare confesiune are formele ei de cult caracteristice, un *modus orandi* propriu, adecvat dogmei și spiritului respectiv, care îl inspiră [Idem, „Cultul B.O.R. față de cultul celorlalte confesiuni creștine și secte din țara noastră”, în *Studii Teologice*, nr. 1-2/1951, p. 3].

În nici o altă Biserică sau confesiune creștină nu se vede mai bine strânsa legătură organică dintre cult și religie, dintre dogme și formele de cult, ca în Ortodoxie.

În procesul lung al evoluției cultului ortodox, un rol deosebit l-a avut „echilibrul liturgic” [Idem, „Cultul ortodox în cadrul lumii de azi”, în *Mitropolia Olteniei*, nr. 3-4/1974, p. 248]. S-a urmărit menținerea constantă a unui echilibru just între fondul religios (adevăruri și sentimente religioase) și formele lui de exprimare, după vechiul prin-

(continuare în p. 2)

Spre dialog

Teodor BACONȘCHI

Fiecare dintre noi posedă o identitate concentrică: suntem, în ordine, oameni (*homo sapiens*), creștini, europeni și români. Oameni, în primă și ultimă instanță. Creștini, ca profil spiritual patrimonial și moral. Europeni, ca membri într-o comunitate democratică bazată pe cultura libertății și pe drepturile omului. Români, pentru că aici e casa noastră terestră: am moștenit un teritoriu, o cultură, o limbă și o misiune de coerență istorică prin solidaritate creatoare. Ordinea aceasta firească e adesea trăită și asumată în... dezordine. Vedem în jurul nostru oameni care pun creștinismul înaintea umanității și românismul înaintea genului proxim european. Primii riscă să transforme religia lor într-un sectarism xenofob. Ceilalți, să cadă în erezia filetismului, care substituie patriotismului axiologic un esențialism ontologic potențial agresiv. E deci vital să ne convingem că ordinea acestor identități concetrice rămâne sursa de bun simț al unei atitudini care sporește fără să dezbină și adâncește fără să excludă.

Dintr-un veac de Românie Mare, am trăit aproape jumătate sub dictatura comunistă și încă vreo zece sub cele naționalist-fascizante din anii interbelici. În fond, acestea nu au fost opțiunile noastre libere, ci reflexele interne ale unor conjuncturi internaționale pentru noi imparabile. Nu susțin că nu avem partea noastră de vină: puteam rezista mai mult, dacă am fi avut o tradiție a libertății mai îndelungată. N-a fost cazul, așa că ne-am supus vremurilor cu tot cu doza noastră individuală și comunitară de dramatică renunțare la principiile evanghelice. Secolul trecut, deraiat în idolatrie ideologică, fanatism genocidar și distopie, a lăsat urme în toate generațiile care l-au apucat, fie și la capătul său însângerat. Secolul 21, primul din cel de-al treilea mileniu creștin, nu și-a fixat încă fizionomia, de-

(continuare în p. 2)

Din cuprins:

Pr. prof. dr. Nicolae Dura

Preoți ortodocși români în armata**austriacă până în 1918 | pagina 4**

Col. (r.) Victor Neghină

Slujitorii Bisericii și Unirea din 1918.**Interviu cu Pr. Academician Mircea****Păcurariu | paginile 5-6**

Asist. dr. Dragoș Boicu

Donatismul și ispita puritanismului (V)**| paginile 6-7**

Păstrarea unității în săvârșirea cultului divin și importanța ei pentru unitatea Bisericii Ortodoxe Române

(urmare din p. 1)

cipiu: *lex orandi, lex credendi*. Aceeași lege s-a aplicat și celor trei funcții sau scopuri ale cultului: latreutică, harismatică și didactică. În cadrul rânduielilor și slujbelor și chiar al rugăciunilor liturgice se păstrează un echilibru în privința celor trei forme de manifestare a funcțiilor latreutice ale cultului: laudă (preamărire), mulțumire și cerere.

Unitatea și stabilitatea cultului ortodox contribuie la păstrarea atât a unității de credință a întregii Ortodoxii, care formează o singură comunitate rugătoare, cât și a unității interne din cadrul fiecărei Biserici naționale sau autocefale. Atașamentul și dragostea credincioșilor față de bogatele și variatele rânduieli stabile ale Bisericii noastre întruchipează statornicia lor în învățătura ortodoxă, dar și cea mai înaltă formă de manifestare a rezistenței lor față de orice fel de propagandă sau prozelitism la care nu rareori au trebuit să facă față.

Participarea la aceleași slujbe și rânduieli, în același locaș de închinare, creează și sporește nu numai „unitatea religioasă, ci și o identitate de simțiri și mentalitate, precum și simțul de solidaritate și frățietate care leagă între ei pe toți membrii sau adepții aceleiași religii sau confesiuni, nu numai în locașul de cult, ci și în afară, în viața de toate zilele” [Diac. Asist. E. Braniște, „Uniformitate în săvârșirea serviciilor divine”, în *Studii Teologice*, nr. 9-10/1949, p. 799].

Cultul ortodox, prin unitatea, stabilitatea și uniformitatea lui, a creat în cadrul Bisericii Ortodoxe Române o puternică unitate de credință între fiii ei, care a influențat și a întărit unitatea lor sufletească, națională. Orice credincios dintr-o margine sau alta a țării, intrând în orice biserică românească, se simțea „acasă” nu numai pe plan religios, între frații de aceeași credință, ci și național, între frații de același sânge și neam. De aceea, trebuie amintit de la început, că încercarea sub orice formă de a schimba rânduielile de cult este o tentativă împotriva acestei unități plene dintre credincioșii Bisericii noastre.

1. *Uniformitate și diversitate liturgică în Biserica veche*. Primele trei veacuri creștine s-au caracterizat printr-o uniformitate liturgică mai accentuată. Sfânta Liturghie

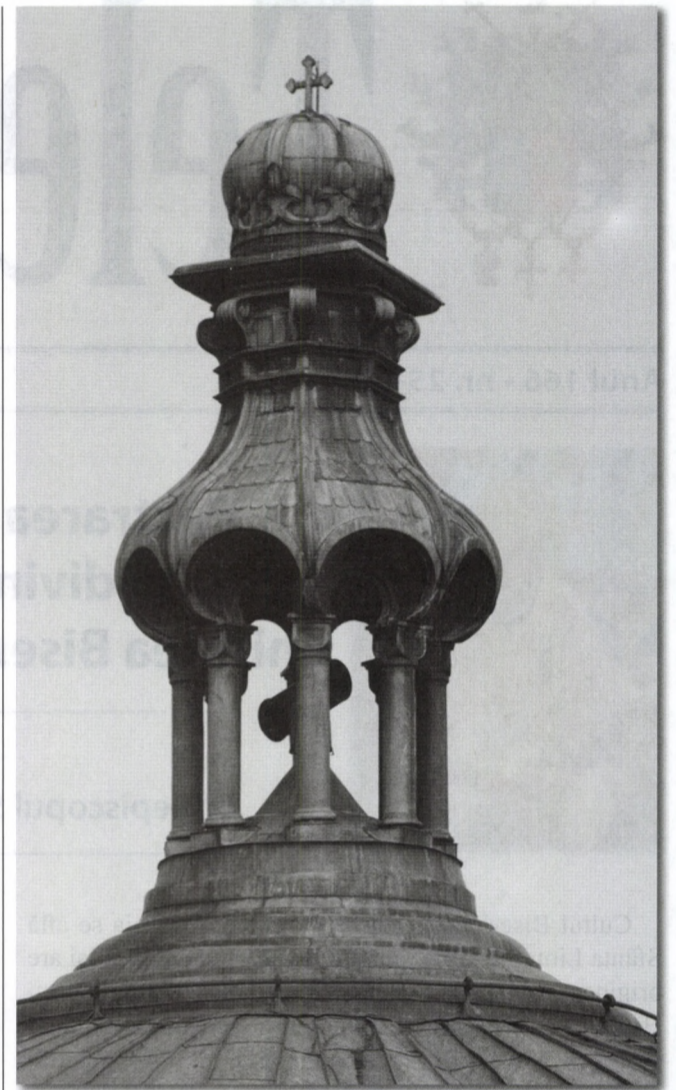
se săvârșea după o schemă generală fixă și uniformă, de origine și autoritate apostolică, susceptibilă însă de modificări de amănunt. Această rânduială, cât și alte practici de origine apostolică au fost răspândite de la Ierusalim în tot Răsăritul creștin de către primii misionari, Sfinții Apostoli și ucenicii lor. O mărturie a acestei uniformități este faptul că, la 155, Sfântul Policarp al Smirnei a putut coliturghisi la Roma cu papa Anicet [*Ibidem*, p. 781]. În grupa documentelor numite „Rânduieli bisericești”, care provin din diferite regiuni ale creștinătății, se poate constata o consonanță a rânduielilor prezentate.

Uniformitatea liturgică nu era însă absolută. Exista de la început posibilitatea unor deosebiri de amănunt, exemplu: dreptul slujitorului de a înălța rugăciuni la sfințirea darurilor, câte putea de multe, dar într-un cadru bine definit, după mărturiile din *Apologia I* a Sfântului Iustin Martirul (cap. 57), scrisă pe la anul 150 [*Apologeti de limbă greacă*, în col. „Părinți și scriitori bisericești”, 2, București, 1980, p. 71]. Aceasta a dus la înmulțirea numărului anaforalelor euharistice, impunându-se cele din metropole, legate de numele unor mari personalități, și care vor sta la baza așa-numitelor „rituri liturgice surse”.

2. *Uniformitate și diversitate în cultul ortodox*. Așa cum nu s-a putut realiza o *uniformitate absolută* a cultului în cadrul întregii Biserici creștine, ea nu s-a putut înfăptui nici în cadrul Ortodoxiei. Uniformitatea liturgică n-a fost impusă oficial și nu este opera cărții numite *Tipic*, ci „Tipicul este creația și expresia tendinței de uniformizare” [Diac. Asist. E. Braniște, „Uniformitate în săvârșirea serviciilor divine”, p. 784].

La realizarea și întărirea uniformității liturgice, în cadrul Ortodoxiei, au contribuit *cărțile de slujbă*, în manuscrise sau tipărite (de la sfârșitul sec. al XV-lea). Exemplele grecești au constituit modelul și originalul după care s-au tradus cele slave și românești.

Uniformitatea liturgică în cadrul ritului bizantin privește rânduiala slujbelor, textul cântărilor și al rugăciunilor, cuprinsul cărților liturgice ș.a. Amănuntele proprii și particularitățile naționale și locale existente în cadrul ritualului diferitelor Biserici Ortodoxe nu strică unitatea liturgică a cultului ortodox.

Spre dialog

(urmare din p. 1)

rutându-ne adesea prin rapidele transformări pe care ni le impune.

Înainte de a-și fi lămurit memoria recentă și de a-și fi exorcizat umbrele din epoca totalitară, Biserica Ortodoxă Română s-a reconstruit fizic și produce germenii unei renașteri duhovnicești, slujindu-și vocația într-o societate românească fracturată (sat-orăș, regiuni avansate/zonă subdezvoltate, bogați/clasă de mijloc/săraci, rămași/plecați în diaspora). Biserica are resurse intelectuale și pastorale pentru a se adapta acestui peisaj radical modificat (deși preia pasivul anilor recentți). Dacă o iubim, ca mădulare ale Trupului mistic și urmași ai Mântuitorului, avem, cred, chemarea de a refuza consolările triumfaliste, ocolind simultan depresia sau abandonul. Căci se dă, cu noi și în mijlocul nostru, o luptă: războiul cultural dintre conservatori și progresiști, tensiunea dintre generații, presiunea unei occidentalizări dezirabile până la un punct și chestionabile dincolo de el... Nu urmează decenii de serenitate garantată, ci mai curând unele de reazăzare a structurilor sociale, economice și imaginare ale întregului neam românesc, acum răspândit nu doar în patrie, ci și în lumea largă. E, desigur, mai bine să fim preveniți, lucizi și pro-activi, decât să ne lășăm surprinși de aceste inevitabile transformări într-o poziție defetistă, protejată de închipuirii pioase.

Deși suntem triști ai formei fără fond – soldată cu un mimetism frenetic, prost asimilat –, se cuvine să ne amintim că formele sfârșesc prin a-și produce fondul! Retorica anticlericalistă a unei părți din noua generație urbană, *corporate*, practicantă de *romgleză* și, cum se spune, „nedusă la Biserică” va genera un ethos umanist secular străin sau ostil Ortodoxiei. Aici, ierarhia, elita mireană a Bisericii și credincioșii educați nu trebuie să răspundă prin demonizarea post-modernității iconoclaste și confuz-avantgardiste, ci să riposteze subtil, argumentat, inteligent și iubitor, pe fondul unui dialog necesar și așteptat. Nu putem păstra moștenirea strămoșilor noștri într-o Românie ruptă în două. Re-evangelizarea societății românești va dura decenii și trebuie să înceapă printr-o strategie ambițioasă, nu prin uși trântite și anateme. Prima etapă logică e formularea unui diagnostic. Să nu ne ferim de acest exercițiu critic, introspectiv și, să sperăm, profetic...

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Vineri, 1 iunie. Înaltpreasfinția Sa a vizitat șantierul Schitului „Acoperământul Maicii Domnului” din localitatea Șura Mare, jud. Sibiu.

Duminică, 3 iunie. A oficiat slujba de sfințire a bisericii cu hramul „Schimbarea la Față” din localitatea Brateiu, protopopiatul Mediaș, precum și catapeteasma nouă a acesteia. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură. La final, părintele paroh Nicolae Clinciu a fost hirotesit iconom.

Luni, 4 iunie. A avut program de audiențe și lucrări de birou. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Martți, 5 iunie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Miercuri, 6 iunie. A prezidat lucrările primei conferințe preoțești, desfășurată la sediul Protopopiatului Făgăraș, unde s-au reunit preoții din Protopopiatele Făgăraș I și II și Rupea. Invitatul conferinței a fost dl. dr. Mircea Abrudan, cercetătorul științific III de la Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române, filiala Cluj-Napoca. Acesta a prezentat prelegerea intitulată „Contribuția Bisericii la promovarea conștiinței naționale a poporului român și la făurirea statului unitar modern” și a evidențiat rolul esențial pe care l-au avut clericii ortodocși ardeleni români la realizarea unității de neam și de țară.

Joi, 7 iunie. A prezidat lucrările celei de-a doua conferințe preoțești, desfășurată la Biserica „Sfântul Nicolae” din Scheii Brașovului, la care au participat preoții din Protopopiatele Brașov, Bran-Zărnești și Săcele. Preoții au avut posibilitatea să asculte prezentările a doi invitați, pr. prof. dr. Viorel Ioniță (consilier patriarhal onorific) și cercetătorul științific III dr. Mircea Abrudan de la Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române, filiala Cluj-Napoca. Înaltpreasfinția Sa i-a oferit domnului dr. Mircea Abrudan distincția „Crucea șaguniană pentru laici”, ca semn de prețuire pentru activitatea sa de cercetare prin care a pus în valoare personalitatea Sfântului Mitropolit Andrei Șaguna.

Vineri, 8 iunie. A prezidat lucrările celei de-a treia conferințe preoțești, desfășurată în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu” din cadrul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, la care au participat preoții din Protopopiatele Sibiu, Mediaș, Avrig, Agnita și Săliște. Invitat special a fost domnul prof. univ. dr. Ioan Aurel Pop, Președintele Academiei Române, care a susținut prelegerea intitulată „Contribuția Bisericii la promovarea conștiinței naționale a poporului român și la făurirea statului unitar modern”.

Duminică, 10 iunie. A participat, ca delegat al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, la sfințirea Bisericii „Sfântul Apostol Andrei” din Oradea. A slujit Sfânta Liturghie împreună cu Preașfințitul Sofronie, Episcopul Oradiei, Preașfințitul Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmăruului, Preașfințitul Visarion, Episcopul Tulcii, Preașfințitul Ignatie, Episcopul Hușilor, Preașfințitul Timotei, Episcopul Ortodox Român al Spaniei și Portugaliei, Preașfințitul Siluan, Episcopul Ortodox Român al Ungariei, Preașfințitul Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, și Preașfințitul Paisie, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei. La final a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură. De asemenea, a oferit Bisericii „Sfântul Apostol Andrei” un fragment din moaștele Sfântului Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei.

Luni, 11 iunie. A avut program de audiențe și lucrări de birou. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Martți, 12 iunie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Miercuri, 13 iunie. A prezidat ședința Comitetului de organizare a Întâlnirii Internaționale a Tinerilor Ortodocși la Sibiu din 6-9 septembrie 2018.

Joi, 14 iunie. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 15 iunie. A participat la Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu, unde s-a desfășurat festivitatea acordării titlului de Doctor Honoris Causa pentru domnul Emil Hurezeanu, jurnalist, scriitor și ambasador al României în Germania.

Duminică, 17 iunie. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat un cuvânt de învățătură credincioșilor prezenți la Biserica

„Sfântul Nicolae” din Șercaia, Protopopiatul Făgăraș. În cadrul Sfintei Liturghii, l-a hirotonit *diacon* pe teologul Marius Istrate. În aceeași zi, a oficiat sfințirea casei parohiale din localitate și a centrului social-cultural amenajat în aceeași clădire. Tot aici, prin eforturile comunității a fost amenajat și un spațiu muzeal cu obiecte tradiționale din localitate.

Luni, 18 iunie. A participat la slujba de *Te-Deum* desfășurată în Paraclisul mitropolitan „Sfântul Nichita Romanul” cu prilejul începerii cursurilor pentru obținerea gradelor profesionale în preoție. A adresat preoților prezenți un cuvânt de învățătură.

Martți, 19 iunie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A predat cursuri de Teologie Liturgică preoților înscriși pentru obținerea gradelor profesionale în preoție.

Miercuri, 20 iunie. A avut program de lucru la cabinet.

Joi, 21 iunie. A vizitat șantierul Schitului „Acoperământul Maicii Domnului” de la Șura Mare, Protopopiatul Sibiu.

Vineri, 22 iunie. A prezidat ședința Comitetului de organizare a Întâlnirii Internaționale a Tinerilor Ortodocși de la Sibiu din 6-9 septembrie 2018.

Duminică, 24 iunie – Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat un cuvânt de învățătură credincioșilor prezenți la Biserica „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din Sibiu. În cadrul Sfintei Liturghii, teologul Lucian-Toma Luca a fost hirotonit diacon, iar diaconul Marius Istrate a fost hirotonit preot pentru Parohia Lupșa, Protopopiatul Rupea, județul Brașov. În aceeași zi, a oficiat la Catedrala mitropolitană slujba de înmormântare a regretatului Ilie Dumitru Haralambie Mitea, fost prefect de Sibiu și membru în Adunarea Națională Bisericească, precum și în Adunarea și Consiliul eparhiale ale Arhiepiscopiei Sibiului. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Luni, 25 iunie. A fost prezent la Facultatea de Teologie din Sibiu, la semnarea unui acord de colaborare pe plan academic între Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Șaguna” din Sibiu și Institutul Ortodox „Sfântul Vladimir” din New York. În aceeași zi, a săvârșit la Catedrala Mitropolitană slujba de binecuvântare a Drapelului Național.

Martți, 26 iunie. A participat, în Piața Mare din Sibiu, la festivitatea prilejuită de Ziua Drapelului Național. A adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Miercuri, 27 iunie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 28 iunie – Duminică, 1 iulie. La invitația Preașfințitului Părinte Episcop Ioan Casian al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei și cu înalta binecuvântare a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Înaltpreasfinția Sa a participat la al II-lea Congres al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei, organizat la Catedrala „Sfântul Gheorghe” din Windsor, unde paroh este părintele George Săndulescu.

Vineri 29 iunie 2018 – Sărbătoarea Sfinților Apostoli Petru și Pavel. A slujit Sfânta Liturghie la Catedrala „Sf. Gheorghe” din Windsor împreună cu Preașfințitul Părinte Ioan Casian și cu un mare sobor de preoți, iar apoi un „Te Deum” cu prilejul deschiderii lucrărilor congresului. În continuare, a susținut conferința intitulată „Unitatea de credință și neam. Centenarul Marii Unirii”, în care a prezentat succint contribuția complexă a Bisericii Ortodoxe Române la realizarea dezideratului de veacuri a românilor – unitatea națională, precum și responsabilitatea românilor (mai ales a celor din diaspora) în privința păstrării și cultivării darului unității de credință și neam.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

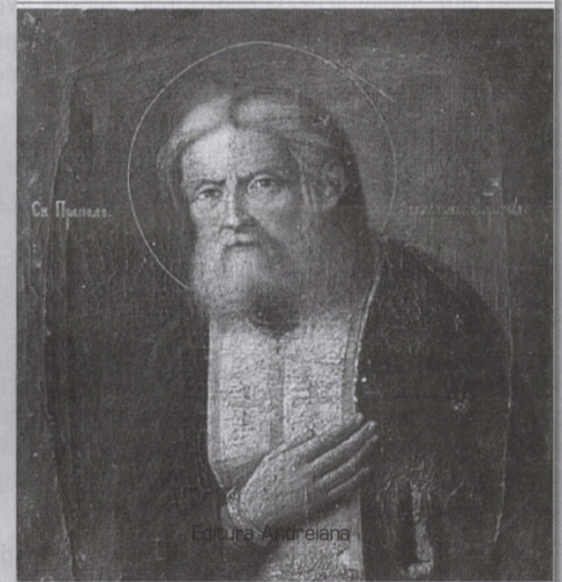
Dintre toate năzuințele oamenilor din toate timpurile, una ocupă un loc cu totul aparte și aceasta este năzuința spre liniște. Poate, nu întotdeauna, dar, măcar așa, din când în când, simțim fiecare dintre noi nevoia de liniște, de pace sufletească. Avem nevoie să ne liniștim pentru a ne reface forțele, pentru a ne odihni mintea ca să putem gândi mai bine, mai așezat, mai productiv. Atunci când suntem liniștiți vedem altfel lucrurile decât atunci când suntem stresați sau supărați. Când suntem liniștiți suntem bucuroși.

Numai cel care, dintr-un motiv sau altul, și-a pierdut liniștea sufletească știe care este cu adevărat valoarea ei. Și, odată cu pierderea liniștii sufletești, află care este valoarea lucrurilor acestora pe care le căutam încontinuu și știe cât mai valorează ele fără să ai tihna de a te putea bucura de ele în liniște. Spunem aceste lucruri

Pr. Dr. Vasile Gafton

BUCURIA LINIȘTIRII

Incursiuni în lumea spirituală
a Sfântului Serafim de Sarov

într-o vreme în care oamenii caută din ce în ce mai mult lucrurile lumii, care nu sunt rele nici ele și este bine să ni le dorim. Dar problema este că, din păcate, oamenii nu mai au deloc liniște pentru a se putea bucura de lucrurile pe care le dobândesc cu sudoare.

Bucuria și liniștea sufletească despre care se vorbește în volumul apărut de curând la Editura Andreiana au fost două teme mult îndrăgite de Sfântul Serafim de Sarov. Un Sfânt care s-a nevoit în mijlocul naturii, undeva în apropierea Mănăstirii Sarov din Rusia, fiind pildă vie de trăire în post, rugăciune și priveghere, fără a neglija vreo clipă lectura Sfințelor Scripturi și a operelor Sfinților Părinți. Această viețuire l-a făcut să strălucească, la propriu, dar, mai ales, l-a împodobit cu o înțelepciune deosebită, încât mii de oameni de toate categoriile sociale veneau la dânsul pentru a primi îndrumare și liniștire.

În anul 2014, la 12 iulie, am avut bucuria de a săvârși lucrarea de sfințire a unui astfel de locaș de închinare într-o zonă pitorească, sus, pe Valea Avrigului, locaș care a primit ca hram Sărbătoarea Înălțării Domnului, dar și pe Sfântul Serafim de Sarov.

Acum, la patru ani de la sfințirea bisericii de pe Valea Avrigului, care îl are ca ocrotitor pe Sfântul Serafim, ne bucurăm de apariția acestui nou volum al părintelui protopop Vasile Gafton de la Avrig, volum închinat tot Sfântului Serafim de Sarov și în paginile căruia ne sunt prezentate unele aspecte din viața și învățătura acestui mare Sfânt al Ortodoxiei.

Mitropolitul Laurențiu

Pr. Prof. Dr.
NICOLAE DURA

Prezența românilor care au trăit în Austria este o parte constitutivă a unei viețuiri comune de trei secole. Aceasta este strâns legată de istoria Monarhiei. Provinciile cu majoritate de populație românească au aparținut Imperiului habsburgic: Transilvania (1688-1867-1918), Oltenia (1718-1739), Banat (1718-1918) și Bucovina (1775-1918, cf. Nicolae DURA, *Biserica trăită departe. Viață religioasă a românilor din Austria*, Ed. IBMBOR, București, 2005, p. 50). În Viena și în împrejurimi au desfășurat activitatea mii și mii de soldați români, însoțiți de ofițeri și preoți militari de acasă: din Transilvania, din Banat sau din Bucovina. Până astăzi există mai multe cimitire cu mii de soldați români căzuți și înmormântați pe meleagurile actuale din Austria.

Până în primul deceniu al secolului al XIX-lea, preoții români militari au reprezentat o realitate mai rară în cadrul armatei austriece, dar din deceniul al treilea au apărut schimbări semnificative pentru acordarea asistenței religioase a ortodocșilor și a greco-catolicilor din armata imperială. Potrivit unor decrete imperiale, devenea obligatoriu pentru soldați să participe cel puțin o dată pe lună la Sfânta Liturghie, iar dacă într-un regiment existau 1000 de soldați care aveau aceeași confesiune, aceștia aveau dreptul să primească la regiment un preot militar propriu, care să țină slujbe pentru ei. În aceste împrejurări, preoții

Comitetul de caritate pentru soldații români răniți,
Viena, 1914

români militari au început să devină o prezență constantă în spațiul vechii monarhii austriece – din 1868, monarhia austro-ungară. Prin asistența religioasă, pastorală și filantropică oferită de preoții militari s-a încercat să se face față spaimelor, deznădejzii, suferinței sau dorului de casă. Potrivit Arhivelor de Război din Viena (Kriegsarchiv), existau în vremea Primului Război Mondial peste 800.000 de soldați români (Ionela ZAHARIA, *Clerul militar român din Austro-Ungaria în marele război*, teză de doctorat, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de istorie și filosofie, Cluj Napoca 2016). În această situație au fost recrutați preoți cu o educație superioară aleasă, cunoscători de limbi străine și buni oratori, au fost mobilizați pentru a păstori numărul mare de soldați de pe front, din spitale și din lagăre de prizonieri. Preoții militari aveau ca sarcină principală acordarea asistenței religioase (spoveditul și împărtășitul militarilor, binecuvântarea lor, serviciile liturgice din Duminici și zilele de sărbătoare, prohodirea și îngroparea celor căzuți în lupte, pomenirea lor), dar și acordarea primului ajutor răniților, precum și urmărirea condițiilor în care se pregătea hrana trupei și, mai ales, a bolnavilor (Adela VÎLCU, *Locul și rolul preoților militari în armata României* (The role and place of military priests in the Romanian army), în vol. *Biserica și Armata – Slujire și Jertfă*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2006). Ei erau o prezență importantă alături de soldați și ofițeri, ei trebuiau să îmbine: curajul, înțelepciunea, dar și înalta vocație sacerdotală și în condiții cu totul și cu totul deosebite.

Preoți ortodocși români în armata austriacă până în 1918

Iată câteva nume ale preoților români care au activat o perioadă mai îndelungată în armata imperială la Viena: Protopopul Sava Popovici-Săvoiu, Protosinghelul Prof. Dr. Virgil Ciobanu, Protopopul Pavel Boldea, Preotul Ilie Hociotă, iar pentru perioade mai scurte au fost și preoții: Ioan Dihn (1914-1915), Aurel Raica (1915-1916), Ioan Imbroane (1916), Victor Racoce (1916), Demeter Turanu (august- septembrie 1917), Paul Popa și Gheorghe Opreanu.

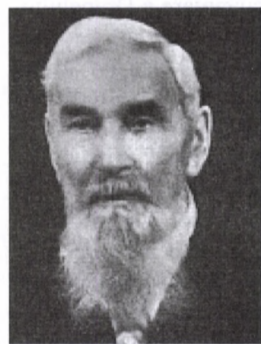
Protopopul Sava Popovici-Săvoiu (1818-1906) s-a născut la 11/23 octombrie 1818 în localitatea Râu Sadului în apropierea Sibiului. Între anii 1835 și 1837, tânărul Sava a urmat cursurile Școlii Grânicerești, apoi Școala Normală Catolică din Sibiu și din 1838, la Institutul Terezian din același oraș. A funcționat la Deva ca învățător (1845-1849), prilej cu care a fost martor, a simțit și a observat direct desfășurarea revoluției din 1848-1850. În anul 1850 episcopul Andrei Șaguna l-a hirotonit preot și l-a ajutat să ocupe o funcție de preot militar în armata habsburgică (cf. Claudiu MUNTEANU, *Pe urmele Corifeilor Ardeleni din Comuna Sadu*, Sibiu, 2015).

Despre acest preot militar de regiment, despre protopopul ortodox Sava Popovici-Săvoiu avem o mărturisire emoționantă: era „un bătrân foarte respectabil, cu plete lungi și albe, un moș foarte simpatic de vreo 70 de ani, a fost prin toate războaiele în care Austria a trimis regimente românești... era o inimă bună, pioasă, românească, o inimă de aur” (Iuliu MOISIL, *Viața studenților români din Viena în a doua jumătate a veacului al XIX-lea, Amintiri*, în APORV 1969, p. 54). Acesta slujea în Biserica garnizoanei din Viena.

Vreme de 23 de ani, în perioada 1875-1897 a stat la Viena. Având talent s-a dedicat picturii și sculpturii, fiind ales, în 1879, membru al societății vieneze de pictură „Albrecht Dürer”. El a fost un biograf a cărui operă descrie probleme sociale, politice, economice, religioase, militare etc. din Transilvania și o parte a Europei (Polonia, Ungaria, Germania, Austria, Italia, Croația, Serbia ș.a.), evenimente pe care el însuși le-a trăit.

Preotul Sava Popovici-Săvoiu a murit la 16/29 martie 1906 și a fost înmormântat în curtea vechii biserici a localității natale.

Protosinghelul Prof. Dr. Virgil Ciobanu a văzut lumina zilei la Roșia Montană, în Munții Apuseni, la 10 februarie 1876. După absolvirea Liceului Șaguna din Brașov a studiat la Academia Teologică din Sibiu și apoi la Facultatea de

Dr. Virgil Ciobanu
preot român
14/27 Januarie 1907

Teologie din Cernăuți, obținând doctoratul în Teologie. A studiat și medicina la Viena și Praga, obținând doctoratul. În anul 1905 se afla la Viena în calitate de preot militar la cele două regimente românești din capitala imperiului.

Virgil Ciobanu venise de la Sibiu, oraș numit odinioară „mica Viena” (Dr. Nicolae MLADIN, *Mitropolitul Ardealului, Biserica Ortodoxă Română și unitatea poporului*, în APORV, 1968, p. 39), și s-a impus printre românii dornici de a se aduna într-o comunitate ortodoxă română. A contribuit la închirierea și amenajarea spațiului pentru o capelă în centrul Vienei, în Löwelstrasse 8, în Palatul Dietrichstein, în anul 1906. A slujit ca preot al capelei până în 21 februarie 1912. Reîntors în țară, a intrat în învățământul medical universitar, ajungând șef de lucrări la catedra de medicină legală de la Cluj ([toric/fosti-profesori 22.4.2018\). A predat și la Academia Teologică din Cluj cursuri de Medicină pastorală, iar între 1954 și 1962 a predat aceeași disciplină la Facultatea de Teologie din București. În anul 1953 s-a închinoviat în Mănăstirea Hodoș-Bodrog, de lângă Arad. A adormit întru Domnul la 24 septembrie 1965 la Cluj, la înaintata vârstă de 89 de ani.](http://ot.ubbcluj.ro/despre-noi/misiune-is-</p>
</div>
<div data-bbox=)

Protopopul Pavel Boldea (1862-1920) a fost preot militar la Viena între anii 1898 și 1906, apoi a fost transferat la Sibiu, unde avea și un fiu ofițer. La venirea sa la Viena dispunea deja de o experiență frumoasă de preot militar la Sibiu și Budapesta. Acesta a reușit „cu devotament sfânt” să susțină lucrarea catehetică și românească organizată cu copiii românilor vienezi pe lângă capelă. „Capela din Viena a devenit în ultimii ani un centru important al Românilor aflători în Viena. Ea îngrijește nu numai de nevoile sufletești ale conaționalilor noștri, dar contribuie și la răspândirea culturii române printre ai noștri” (N. MIȘU, *Ministru Plenipotențiar al României la Viena*, cf. Ic. Stavr. Coriolan BURACU, *Scrisoare despre protopop militar Pavel BOLDEA*. Arhiva parohială). A predat religia și limba română la 60 de copii, cinci ore pe săptămână.

Pr. Pavel Boldea era un bănățean foarte energic și demn. El a fost străbunicul renumitului critic literar și profesor Virgil Nemoianu (Ziarul „Învierea”, Timișoara

1 nov. 1995, p. 9). În timpul Primului Război Mondial era conducătorul a 42 de preoți români transilvăneni care se aflau în armata austriacă. Și în 27 octombrie 1917 era pe front ca protopop militar.

Preot Ilie Hociotă, venit din Săliște Sibiului, a slujit la Viena (12 aprilie 1914 – 1 decembrie 1914 și 25 decembrie 1916-1919). Săliștea a dat cărturari vestiți (11 membri ai Academiei Române), dar și sfinți mucenici: pe preoții Ioan din Galeș, comuna Săliște, și Moise Măcinic din Sibiel și ciobanul Nicolae Oprea Miclăuș (Daniela Cârlea ȘONTICĂ, *Locul din care izvorăsc academicienii și sfinții*, „Ziarul Lumina”, 4 Aprilie 2008, <http://ziarullumina.ro/locul-din-care-izvorasc-academicienii-si-sfinti-59653.html>, 29.4.2018). În martie 1919, preotul Hociotă „s-a strămutat la postul său nou din Orăștie”.

Acest preot a avut o soră, Marina Hociotă (1896-1977), ce a devenit călugăriță în Mănăstirea Văratec cu numele Mina și a servit ca soră de caritate în ambele războaie mondiale. Această monahie vrednică și curajoasă a primit gradul de sublocotenent și a primit înalte decorații pentru devotamentul și slujirea ei. După 1945 s-a întors la Mănăstirea Văratec cu conștiința împăcată: „Noi, călugărițele și călugării, ne-am pus în nesiguranța vieții... pentru țară și am slujit cu credință și am mers în război cu toată conștiința, în ajutorul răniților pentru care am muncit cu un sentiment sfânt, să le ajutăm în suferință... Ne-am împlinit datoria nu ca niște oameni, ci ca ostași ai Domnului și ai țării noastre, făcând ascultarea până la capăt, la terminarea războiului”. Ce frumoasă mărturisire și slujire.

Preoții ortodocși români și-au făcut datoria pretutindeni unde au fost trimiși împreună cu soldații lor.

Slujitorii Bisericii și Unirea din 1918

Interviu cu Pr. Academician Mircea Păcurariu

A existat o colaborare între Biserică și Armată în trecutul poporului român?

În tot decursul istoriei, oștile române au fost însoțite pe câmpurile de luptă de preoți. De pildă, oștile lui Ștefan cel Mare au fost însoțite și de preoții care săvârșeau slujba de îngropare a celor căzuți la datorie. În oastea lui Mihai Viteazul se cunosc preoți care au luptat cu sabia în mână împotriva oștirilor invadatoare otomane. Mai târziu, în Transilvania, se cunosc zeci de preoți care au fost alături de țărani răsculați, în 1784, sub conducerea lui Horea, Cloșca și Crișan. În timpul Revoluției de la 1848-1849 din Transilvania, Avram Iancu, conducătorul acestei revoluții, a înființat în Munții Apuseni „Legiunea XIII Gemina”.

În cadrul acesteia s-au aflat și mulți preoți din localitățile din Apuseni și din vecinătate.

În prima jumătate a secolului al XIX-lea, în cadrul „Miliției naționale”, care s-a creat în Țara Românească, au activat trei preoți. În timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866) s-au creat primele posturi de preoți militari în armata română. Iar în Războiul de Independență din 1877, trupele românești au fost însoțite pe front de zece „confesori militari”. În timpul Războiului de Independență, în Mănăstirea Horezu a fost înființat un spital militar și 15 măicuțe, în frunte cu maica stareță Eufrosina Șteflea, au mers voluntar la spitalul militar din Turnu-Măgurele, iar alte 15, în spitalul militar din Craiova, în care au fost internați și îngrijiți sute de răniți, de către medici din Rm. Vâlcea și maicile mănăstirii.

Deci, s-a creat o adevărată tradiție de conlucrare între Biserică și Armată.

Care a fost situația în timpul Primului Război Mondial?

Încă înainte de intrarea României în război, în 1915, preotul Constantin Nazarie, profesor la Facultatea de Teologie din București, a fost numit protopop al preoților militari activi și al celor care vor fi mobilizați în caz de război. La 15 august 1916 acest preot a fost numit șef al Serviciului Religios de pe lângă Marele Cartier General al Armatei Române.

În cursul războiului au slujit ca preoți militari peste 250 de preoți din vechea Românie, câțiva dintre ei și-au jertfit viața pe câmpurile de luptă pentru apărarea patriei. Alții au fost luați prizonieri și deportați în Germania sau în Bulgaria, unde au trăit și au fost obligați să muncească în condiții umilitoare. Toți acești preoți și-au făcut din plin datoria pe câmpurile de luptă fiind apreciați de comandanții armatei și decorați. Preoții care au rămas alături de credincioși în teritoriile ocupate de trupele germane (Oltenia și Muntenia) au cunoscut suferințe și mai mari. Aproximativ 20 de preoți din aceste părți de țară au fost împușcați de soldații din armata germană. Alții au fost deportați în Germania, unde și-au pierdut viața. În județele Constanța, Tulcea, Brăila și Ialomița, alți 20 de preoți au fost împușcați de soldații din armata bulgară.

Nu trebuie trecuți cu vederea cei peste 250 de călugări și călugărițe care s-au înrolat ca voluntari în serviciile medical-sanitare ale armatei române și câțiva au murit la datorie. Un singur exemplu: Maica Mina Hociotă din Săliște, jud. Sibiu, devenită măicuță la Mănăstirea Vărațic, pe frontul din Moldova din vara anului 1917, a fost rănită

iar după externare a îndeplinit funcția de șef al trenului militar cu care s-au transportat răniții la spitalele din Iași de pe frontul din sudul Moldovei. Pentru merite deosebite, a fost decorată cu „Crucea Comemorativă de Război”, precum și cu Insigna „Mărășești”. După război, autoritățile superioare ale Bisericii Ortodoxe Române i-au încredințat funcția de maică stareță la Mănăstirea din loc. Nămăești, jud. Argeș, unde a slujit până în anul 1977, când a trecut în lumea cerurilor. A fost înhumată în Cimitirul Eroilor din comuna Nămăești.

Într-o altă zonă a pământului românesc, în Bucovina, mai mulți preoți au fost închiși într-un lagăr de lângă Graz; câțiva au murit acolo din cauza condițiilor inumane de viață.

În Basarabia, mai mulți preoți „moldoveni” au fost mobilizați în armata țaristă și trimiși pe front. Printre ei s-a numărat și tânărul preot Alexei Mateevici, mort într-un spital militar din cauza tifosului. Câțiva preoți au fost împușcați la retragerea trupelor rusești bolșevice în vara anului 1917. În primele luni ale anului 1918, armata română care a intrat în Basarabia a fost însoțită de peste 30 de preoți, fie din vechea Românie, fie din Transilvania.

Care a fost situația preoților români din Transilvania în anii 1916-1918?

După ce România a intrat în război, la 14-27 august 1916, alături de puterile Antantei, autoritățile maghiare au declanșat o puternică acțiune de reprimare a oricărui manifestări cu caracter românesc. Atenția lor s-a manifestat în primul rând împotriva intelectualilor, mai cu seamă a preoților, îndrumătorilor satelor românești.

Aproximativ 150 de preoți români – fie ortodocși, fie uniți – au fost arestați, judecați și aruncați în închisorile din Cluj, Tg. Mureș, Odorhei, Oradea, Timișoara, Caransebeș și Seghedin. Ei erau acuzați de „trădare de patrie” (maghiară) sau de „spionaj în favoarea României”.

Alți peste 220 de preoți și vreo 15 preotese, dintre care unele cu copii mici, au fost deportați în județul Sopron, regiunea cea mai îndepărtată din vestul Ungariei, unde au trăit în cea mai neagră mizerie, unii până la sfârșitul anului 1918. Majoritatea celor închiși sau deportați erau din județele Sibiu, Făgăraș și Brașov sau din actualele județe Covasna, Harghita și Mureș.

După retragerea trupelor române din Transilvania, în septembrie 1916, peste 130 de preoți din părțile Sibiului, Făgărașului și Brașovului au fost nevoiți să se retragă în vechea Românie de teama represaliilor autorităților maghiare.

Menționăm și faptul că peste 20 de preoți au fost mobilizați și trimiși pe front pentru îngrijirea sufletească a soldaților români care erau nevoiți să lupte în armata austro-ungară, în Italia sau în Galiția.

În primele luni ale anului 1919, au fost uciși în Transilvania aproximativ 10 preoți, după destrămarea monarhiei habsburgice și a bolșevizării armatei maghiare și secuiești, de către trupele maghiare devotate regimului comunist în frunte cu Béla Kun.

Care a fost aportul slujitorilor Bisericii la realizarea actului de la 1 Decembrie 1918?

(continuare în p. 6)

A consemnat col. (r.) Victor Neghină

Junii Brașovului – mărturii de peste veacuri ale trăirii lor în spațiul dacic (III)

De remarcat este faptul că toponime și cuvinte ungu-rești intrate în limba română a locuitorilor din Șchei nu se ivesc înainte de secolul al XIV-lea, nici în documentele slavo-române, după cum apreciază slavistul Ion Bogdan [Ion Bogdan, *Documente și regeste privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și Ungaria*, București, 1902].

Că sunt cei dintâi care au făcut pași spre Marea Unire o confirmă cu prisosință atât istoria lor, cât și costumele și ritualurile junilor.

Puțini brașoveni mai știu că după ce Junii și-au ales șarjele (vâtaful, armașul mare, sutașul, surlașul și stegarul) se duc în spatele casei vâtafului, se dezbracă până la brâu și se bat cu ciomegele. Respectă obiceiul dacic al verificării luptătorilor înainte de o mare bătălie.

De asemenea, mai puțin este cunoscut (deși se mai practică, dar cu mai puține pomozități) „îngroparea vâtafului”, care se desfășura după alegerea vâtafului prin luna februarie, când își preluau vâtaful la miez de noapte, îl legau pe o scară și-l țineau legat toată noaptea, timp în care junii cheuiaiu, iar dimineața porneau cu el legat pe sacră în munți, la Pietrile lui Solomon, fostul loc al cetății dacice. Pe drum îl brutalizează în diferite forme, aruncând scara pe mușuroaie de furnici sau prin locuri murdare. Ajungând la „groapa dracului”, unul din juni se deghiza în preot, altul în dascăl, cântă un prohod alcătuit de ei și-l aruncă în groapă. Dacă dă bine de băut (de obicei un butoi de vin), îl scot din groapă. Este ritualul dacilor de a trimite pe fiul de domn la zeul lor Zamolxis. În joia mare, fiecare june este pus pe un „țol” (o pătură groasă) și aruncat de un grup de juni mai sus decât clădirea, vestind astfel larii de prezența lui. Tot astfel se aruncă de către fiecare june „buzduganul” pe tot timpul ritualului, tot pentru a prevesti larii. Sunt numeroase alte ritualuri de asemenea natură, care confirmă vechimea acestor locuitori pe aceste meleaguri.

Ei au conservat mărturii pentru fiecare etapă istorică. Cultul pentru Mihai Viteazul și „mica Unire” este conservat atât prin prezența chipului marelui voievod pe steagurile lor, cât și prin purtarea căciulii model „Mihai Viteazul” de către trei grupuri de juni: „Junii Albiori”, „Junii Curcani” și „Junii Dorobanți”. Chipul lui Mihai Viteazul se păstrează și în tinda Bisericii „Sf. Nicolae”, într-o pictură murală în frescă, care reprezintă episodul intrării lui Mihai Viteazul în Brașov, fiind întâmpinat de protopopul Mihai de la Biserica „Sf. Nicolae” din Șchei și de fonogul cetății, Mihail Greising.

Următorul episod istoric al devenirii noastre, Independența României, este conservat și în ritualul junilor care poartă costumația ritual a celor trei grupuri de luptători pentru Independență: „Junii Roșiori”, „Junii Curcani” și „Junii Dorobanți”. Junii fiind în Ardeal și neavând „dreptul” de a lupta pentru Independența României, au purtat „agresiv” aceste costume (și le poartă și azi) mărturisind participarea lor morală la aceste evenimente.

Sunt foarte legați de Sfânta Biserică. Încă și azi la începutul ritualului anual, preoții bisericii le „sfințesc” steagurile, lentile și obiectele de ritual și primul episod din ritual se petrece de Buna Vestire (25 martie), pe care junii îl promovează prin „ieșirea cu surla”, zi în care surlașul iese cu surla mai întâi în piața din fața bisericii și apoi pe Coasta Prundului, trăgând din surlă în patru direcții ale Brașovului un cântec foarte tribal, vestind astfel anul nou de la daci. Ei înșiși protejează numeroase troițe (din cele 64 existente), care poartă, ca bisericile, hram, și la ziua de hram, după slujba religioasă de la troițe fac „maial”, o sărbătoare câmpenească în cadrul căreia fac ritualul aruncării buzduganului și al scoaterii fetelor la joc, înainte de a se căsători. În vremurile vechi, preoții de la Biserica Sf. Nicolae, înainte de Sfânta Liturghie făceau slujbe de dimineața la troițele junilor din preajma bisericii.

Faptul că și la Marea Unire de la Alba Iulia au fost și Junii noștri îmbrăcați în aceste pitorești costume și faptul că și azi acest ritual se păstrează în toată complexitatea sa, confirmă pe deplin importanța pe care Junii din Șcheii Brașovului a avut-o în decursul istoriei.

Pr. Dr. Vasile OLTEAN

Slujitorii Bisericii și Unirea din 1918

(urmare din p. 5)

Încă din 1917, Guvernul României a trimis într-o „misiune patriotică” în Statele Unite și apoi în unele capitale din Europa Occidentală pe preoții Ioan Moța din Orăștie și Vasile Lucaciu din Șișești – Maramureș. Ei au fost primiți de diferiți români americani și de însuși președintele W. Wilson. Iar în noiembrie 1918, Consiliul Național Român Central cu sediul la Arad, l-a trimis pe profesorul Nicolae Bălan, de la Institutul Teologic din Sibiu, la Iași pentru a prezenta Guvernului României doleanțele poporului român din Transilvania.

De acolo, el a trimis o scrisoare lui Vasile Goldiș prin care îl sfătuia să convoace o mare adunare națională la Alba Iulia și să ceară unirea necondiționată cu România. În cursul lunii noiembrie 1918 toți preoții au lucrat pentru constituirea consiliilor naționale românești locale și a gărzilor naționale românești din localitățile Transilvaniei.

La Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, între cei 1.228 de delegați oficiali, peste 300 erau slujitori ai Bisericii. Lucrările adunării au fost prezidate de Gheorghe Pop de Băsești și de episcopii Ioan de la Arad și Dimitrie Radu de la Oradea. Între cei care au vestit poporului unirea cu România, „pe câmpul lui Horea”, s-au numărat și câțiva episcopi și preoți. În Marele Sfat al Națiunii Române constituite la Alba Iulia la 2 Decembrie 1918, între cei 250 de membri, figurau toți episcopii, mulți profesori de teologie, protopopi și preoți. Actul Unirii a fost prezentat la București Regelui Ferdinand și guvernului de o delegație a Adunării de la Alba Iulia din care au făcut parte și episcopii Miron Cristea de la Caransebeș și Iuliu Hossu de la Gherla. De consemnat și faptul că, în cele două corpuri de armată înființate de Consiliul Dirigent

în Transilvania, au fost încadrați peste 40 de preoți, în cadrul structurilor la nivel de Regiment și Divizie, care au însoțit trupele ardelenice și cele din Regatul nou al României în luptele purtate în vara anului 1919 împotriva trupelor maghiare, campanie care s-a încheiat la 2 august 1919, cu ocuparea Budapestei de către Divizia 16 Infanterie, comandată de ardeleanul General de Brigadă Alexandru Hanzu (originar din localitatea Cacova, jud. Sibiu).

Așadar, slujitorii bisericii s-au numărat printre cei care au contribuit la realizarea statului român unitar.

Au mai activat preoți români în armata română și după 1918?

La scurt timp după Unire, s-a înființat Episcopia Armatei cu sediul la Alba Iulia. Ea a fost condusă de episcopii Ioan Stroia (1923-1937) și Partenie Ciopron (1937-1948). S-au creat posturi noi de preoți militari pentru principalele garnizoane din țară. Îl consemnăm aici pe preotul Ioan Dăncilă din garnizoana Sibiu, care a activat ca preot – colonel și vicar al Episcopiei Armatei până în anul 1947, când autoritățile comuniste au desființat structurile religioase din rândul armatei, inclusiv Episcopia Armatei, iar preoții militari au fost înlăturați din armată, fără a li se asigura condiții minime de existență. Am trăit un mare sentiment de bucurie, după Revoluția din decembrie 1989, când noile autorități statale și religioase au reînființat serviciul religios în structurile Armatei, care își aduce o substanțială contribuție la educarea militarilor în spiritul dragostei de patrie și de credința străbună.

În încheiere, vă rog să transmiteți un mesaj cititorilor publicațiilor în care va apărea acest interviu de mare importanță în contextul anului centenar 2018.

Acum, în anul 2018, proclamat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române – „Anul comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918”, suntem chemați să exprimăm recunoștința noastră față de Dumnezeu, „Împăratul neamurilor” (Apoc. 15, 3). El ne-a ajutat să vedem înfăptuirea statului nostru unitar român, astfel „clădindu-se temeliiile fericirii noastre viitoare”, cum afirma atunci „bătrânul nației”, George Pop de Băsești. Datori suntem cu toții să păstrăm unitatea de credință și de neam, să prețuim tezaurul nostru etnic și să manifestăm cu elan sentimentul patriotic de care au fost animați înaintașii noștri bravi și bărbații Marii Uniri. Oricare ar fi obstacolele și nedumeririle privind viitorul nostru și al țării, dacă noi, românii, Îl iubim pe Mântuitorul Înviat și trăim conform Legii dumnezeiești, binecuvântările Sale și darurile Învierii vor umple casele noastre și toată România Mare. Toți cei ce slujim țara cu Crucea și Spada să fim uniți în vecie și vom birui toate obstacolele. Dumnezeu să ne ajute!

În numele cititorilor vă adresez cele mai calde și sincere mulțumiri pentru amabilitatea cu care ați dat curs acestui interviu, dar și pentru valoarea lui istorico-documentară, prin evocarea contribuției slujitorilor din armata română, cu Crucea în frunte și cu Biblia în mâini, în lupta pentru făurirea și apărarea visului de veacuri al poporului român, înființat cu 100 de ani în urmă la 1 Decembrie 1918, în cetatea Alba Iulia, cetate-simbol al primei Uniri din 1600, înfăptuită de marele conducător de oști Mihai Viteazul.

Dumnezeu să vă ocrotească sănătatea și harul în slujba Bisericii Ortodoxe Române și să dați spre lumină noi opere scrise despre strânsa legătură dintre Biserică, poporul român și armata sa.

Moartea marelui Constantin a lăsat un gol profund în viața politică a Imperiului Roman, dar acest lucru nu a însemnat și stoparea procesului de transformare a spațiului mediteranean într-o societate în care elementul creștin devine dominant. Însă această evoluție se va dovedi una plină de contraste și paradoxuri. Imperiul a fost împărțit între fiii lui Constantin – Constantin al II-lea (337-340), Constanțiu al II-lea (337-361) și Constans (337-350) – după cum urmează: „partea ce fusese cândva a bunicului său (Constanțiu I) i-a lăsat-o fiului său mai mare (Galia, Britania și Spania cu Mauritania Tingitana); răsăritul (Egiptul, Orientul, Asia, și Pontul), celui de-al doilea; iar întinderile cuprinse între acestea două (Italia, Africa, Pannonia, Illyricum și Tracia), celui de-al treilea” (Eusebiu de Cezareea, *VC*, IV, 51, 1).

Dar pacea Imperiului avea să fie tulburată repede, atunci când frații vitregi ai marelui Constantin, Iulius Constantinus, Dalmatius, Hannibalius, precum și toți descendenții pe linie bărbătească din „ramura Theodoriei”, soția legitimă a împăratului Constanțiu (I), vor fi masacrați, doar Galus și Iulian, copii pe atunci, scăpând cu viață. Istoricul Philostorgiu, recunoscut pentru înclinația sa ariană, pentru a justifica acest act, în urma căruia principalul beneficiar devenea Constanțiu (al II-lea), afirmă că aceste măsuri sângeroase au fost represaliile împotriva celor despre care se zvonea că l-ar fi otrăvit pe marele Constantin, moartea sa nefiind deloc naturală.

A urmat o serie de războaie civile între cei trei frați, Constantin al II-lea fiind ucis în cursul bătăliei de la

Donatismul și ispita puritanismului (V) Și creștinii își au fundamentalistii lor!

Aquileea din 340, iar Constans este răpus în anul 350 de uzurpatorul Flavius Magnetius Maximus, care va fi și el lichidat în anul 354 la Lugdunum, lăsându-l astfel pe Constanțiu singur stăpânitor peste întregul Imperiu.

Pentru Biserica din Africa războaiele civile din intervalul 340-353 au reprezentat un moment de întărire a dizidenților donatiști care și-au cristalizat opoziția față de tot ce însemna *ecclesia traditorium*, iar un rol însemnat în consolidarea opiniei lor l-a avut un amestec ciudat de autovictimizare și răbufnire violentă. Dizidența episcopului Donatus și a clerului concentrat în jurul său a luat forma unei intransigențe grave, afirmată ca refuz al compromisului, dar dovedită ca simptomă a autosuficienței care nu are decât „motivația (impură) a orgoliului”.

Radicalismul promovat de Donatus Magnus era extrem de atractiv, astfel încât circa 300 de episcopi africani i-au recunoscut autoritatea, iar către sfârșitul domniei lui Constantin cel Mare, 270 de ierarhi se reunesc într-un sinod la Cartagina sub președinția lui Donatus, unde au dezbătut timp de 75 de zile problema validității tainelor săvârșite de clericii traditores – validitate care, potrivit concepțiilor Sfântului Ciprian, era strâns legată de starea morală sau vrednicia săvârșitorului. Deși în decursul celor două luni și jumătate de discuții nu s-a ajuns la o decizie tranșantă, Donatus a susținut rebotezarea tuturor cecilienilor care intră în comuniune cu el, considerând că în afara acestei comuniuni nu exista botez valid. Acest punct de vedere va fi îmbrățișat și aplicat de către ceilalți ierarhi, deși au existat și excepții, precum situația expusă de episcopul Deuterius de Macri pe care trebuia să o gestioneze în Mauritania (Augustin, *Epistola* 93, 43).

Prin urmare, momentul morții lui Constantin cel Mare îl găsește pe Donatus sporindu-și autoritatea, în vreme ce despre urmașii lui Cecilian la cârma Bisericii din Cartagina nu se mai știe nimic timp de aproape un sfert de veac.

De altfel, cu câteva excepții, autoritatea episcopului Donatus era recunoscută pe cuprinsul tuturor provinciilor africane, ba chiar se întvedea recunoașterea lui de către împăratul Constans ca întâistătător al Cartaginei și, prin urmare, primat al întregii Africi Romane. Prezența stearsă a lui Gratus, episcopul cecilian al metropolei mediteraneene, a contribuit și ea din plin la întărirea elementului donatist, precum și la generalizarea stării de schismă prin izolarea de toți cei suspecți a fi *traditores* sau în vreo relație cu aceia. Se pare că nu era vorba doar de o separare bisericească, ci și de una socială în care contactele dintre cele două tabere se mărgineau doar la atacuri la persoană și, uneori, violențe de stradă. Deși este tentant să se facă o asociere simplistă între anumite categorii sociale care au îmbrățișat donatismul sau care au rămas pe mai departe în comuniune cu Biserica Romei și clerul cecilian, nu se poate realiza o delimitare precisă care să suprapună opțiunea religioasă cu un mediu anume, ori cu o anumită orientare politică. Din contră, în absența unei opoziții reale, donatismul a fost îmbrățișat deopotrivă de cetățeni de vază și de sclavi, de locuitori ai marilor orașe ori din mediul rural, de intelectuali și de fermieri.

Tot în acest interval facțiunea donatistă se va dezvolta și din punct de vedere patrimonial, fiind acaparate numeroase proprietăți, ceea ce, potrivit reputatului istoric William Hugh Clifford Frend, era mai degrabă simptomul pierderii entuziasmului inițial pe care l-a avut mișcarea donatistă ca reacție spontană de opoziție față de cei ce l-au trădat pe Hristos și o consecință a dezvoltării unei rutine specifice unui organism instituționalizat. Aceste schimbări, precum și diferențele de opinii dintre principalii lideri ai donatiștilor au predispus gruparea la fragmentări succesive din care au rezultat 6 facțiuni: rogatiștii – cei

(continuare în p. 7)

Asist. Dr. Dragoș BOICU

AGENDA PASTORALĂ

P.S. ILARION FĂGĂRĂȘANUL Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Vineri, 1 iunie 2018. P.S. Ilarion Făgărășanul este prezent la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus.

Sâmbătă, 2 iunie 2018. A săvârșit Sfânta Liturghie la Biserica „Sfânta Cuvioasă Parascheva” din Metiș, protopopiatul Agnita, județul Sibiu. Părintele Episcop a slujit alături de părintele paroh și alți slujitori ai Sfințelor Altare. După săvârșirea Sfintei Liturghii Părintele Episcop Ilarion Făgărășanul a oficiat taina Sfântului Botez, pentru tânărul Filip-George, al treilea copil al părintelui paroh. În continuare P.S. Sa a participat la Taina Sfintei Cununii la Catedrala Mitropolitană din Sibiu, alături de P.S. Visarion, Episcopul Tulcii, pentru un cuplu de tineri apropiați ai Bisericii.

Duminică, 3 iunie 2018. Schitul „Nașterea Maicii Domnului” din comuna Șinca Veche, județul Brașov, și-a sărbătorit în prima duminică după Rusalii, dedicată Tuturor Sfinților, al doilea hram. Cu acest prilej, Preasfințitul Părinte Ilarion Făgărășanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a săvârșit Sfânta Liturghie binecuvântând obștea condusă de egumena schitului, monahia Serafima Antofe, precum și credincioșii veniți în număr mare din Ardeal și din alte zone.

Duminică, 10 iunie 2018. P.S. Ilarion Făgărășanul participă la Sfânta Liturghie la Capela Spitalului Floreasca din București.

Luni, 11 iunie 2018. Participă la Sfânta Liturghie la Capela Spitalului Floresca din București cu ocazia pomenirii Sfântului Luca al Crimei, ocrotitorul acestui sfânt locaș.

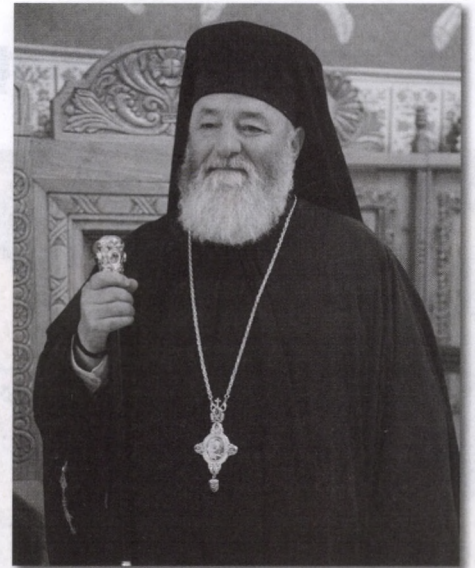
Sâmbătă, 23 iunie 2018. PS Părinte Ilarion Făgărășanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a participat sâmbătă seara, în biserica mare a Mănăstirii Scărișoara Nouă, la slujba ipopsifierii sau chemării la treapta arhieriei a părintelui arhimandrit Timotei Bel, ales de Sfântul Sinod, în data de 24 mai 2018, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului.

Duminică, 24 iunie 2018. Mii de credincioși din Episcopia Maramureșului și Sătmăruului au participat duminică, 24 iunie, la Sfânta Liturghie arhierescă săvârșită la Mănăstirea Scărișoara Nouă, județul Satu Mare, de un impresionant sobor de ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române. În cadrul slujbei, arhimandritul Timotei Bel a fost hirotonit întru arhiepiscop, devenind Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului, cu titulatura de „Sătmăreanul”.

Luni, 25 iunie 2018. Dimineața P.S. Sa a fost prezent la Catedrala Mitropolitană, apoi la birou și a participat la ședința Permanenței.

Miercuri, 27 iunie 2018. Dimineața P.S. Sa a fost prezent la Catedrala Mitropolitană, apoi la birou. Pleacă apoi la Mănăstirea „Nașterea Maicii Domnului” – Nocrich-Hârtibaci și la schitul „Sfântul Serafim de Sarov” – Chirpăr, unde poartă discuții cu maicile și părinții duhovnici.

Joi, 28 iunie 2018. P.S. Ilarion Făgărășanul a oficiat slujba Sfintei Liturghii precum și slujba înmormântării pentru cel care a fost părintele protopop Zenovie Moșoiu, la Biserica „Sfânta Treime”-Barițiu din Brașov, alături de părintele protopop de Brașov Dănuț Gh.

Benga, pr. decan Nicolae Chifăr, pr. prodecan dr. Aurel Pavel, pr. lector Vasile Sorin Dobre, profesor dr. Sebastian Moldovan, pr. Stelian Manolache, pr. protopop de Săcele Sorin Șerban, pr. Raul Valer Șerban, Pr. Tudor Sicoe, și un sobor impresionant de preoți.

Vineri, 29 iunie 2018. Cu ocazia cinstirii Sfinților Apostoli Petru și Pavel, P.S. Ilarion Făgărășanul a oficiat slujba Sfintei Liturghii la hramul Mănăstirii Cârțișoara din județul Sibiu.

Sâmbătă, 30 iunie 2018. La sărbătoarea Mănăstirii „Soborul Sfinților Apostoli” din comuna Șimon Bran, județul Brașov, P.S. Ilarion Făgărășanul a fost prezent, oficiind seara slujba de priveghere (Vecernia unită cu Litiția și Utrenia) iar a doua zi, ziua hramului, Sfânta și dumnezeiasca Liturghie.

Ierod. Ciprian PĂSĂRICĂ

Donatismul și ispita puritanismului (V)

(urmare din p. 6)

mai moderați, urbanității, claudienii, primianiștii, maximiianiștii și violenții circumcellionii.

Aceștia din urmă, denumiți și „agonistici” sau „luptătorii” erau o grupare donatistă radicală alcătuită în bună parte din berberi nomazi și zilieri care trudeau „cu spatele încovoiat și cu tâmpile asudate”, fiind menționați de Fericitul Augustin ca țărani sau lucrători agricoli (agrestes), care și-au abandonat parcelele și trăiau răspândind spaima pe marile proprietăți, latifundiarii fiind percepuți ca agenți ai Satanei (Augustine, *Contra Gaudentium*, I.28.32). Prin urmare, acțiunile circumcellionilor aveau atât un caracter religios, cât și unul economic, îndreptându-și agresiunile împotriva așa-numiților traditores, dar și împotriva marilor creditori și a deținătorilor de mari domenii agricole.

Totuși, aspectul de revoluție socială era unul secundar, circumcellionii fiind, în ultimă instanță, niște fanatici, care abandonaseră traiul sedentar pentru a vagabonda prin diferite sate, trăind de pe urma celor pe care îi îndocinau cu principiile extremiste. Însăși denumirea de circumcellionii deriva din formula „circum cellas” (în jurul altarelor), ceea ce indică faptul că acești donatiști radicali erau hrăniți și întreținuți în preajma micilor temple rurale, preschimbate în capele sau în jurul sanctuarelor ridicate pe mormintele unor martiri. Activitatea lor se desfășura cu preponderență în mediul rural sub forma unui pelerinaj perpetuu de la o capelă la alta, sălășluind temporar în preajma mormintelor sfinților și actualizând vocația creștinului de călător al acestei vieți „căci nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutam pe aceea ce va să fie” (Evr. 13, 14). Dar chiar și așa s-au putut identifica câteva centre din care erau coordonate acțiunile circumcellionilor, acestea fiind localizate tot în spațiul rural din nordul Numidiei în așa-numitele *castella* (fortificațiile) din Fussala și Sinitum.

Traiu nomad și devoțiunea pentru martiri au facilitat inocularea în grupurile de circumcellionii a unei concepții proprii și denaturate asupra martiriului, pe care acești donatiști se arată prea lesne dispuși să-l îmbrățișeze. Sen-

sibilitatea pentru martiriu era de fapt expresia unei lehamite generale cauzate de lipsa de perspectivă socială și/sau materială pentru aceste grupuri de populație defavorizate, survenită pe fondul inechităților sociale specifice societății antice. Această stare generală de insatisfacție crea o disponibilitate psihică pentru martiraj, pregătit printr-un proces de purificare din care nu lipseau dansurile rituale și nici libațiile degenerate în veritabile orgii bahice, menite să mijlocească binecuvântarea și puterea mucenicilor înmormântați în locurile respective. Înveșmântați în culori cernite ca niște monahi, după cum reține Isidor de Sevilia, se năpusteau asupra nefericitelor victime agitând în văzduh temutele bâte despre care Fericitul Augustin spunea că circumcellionii le folosesc pentru a-și amenința inamicii deși,

„Nu se poate dovedi că această [violență] a fost îngăduită nici de Hristos, nici de împărat, [ca să fie folosite] bâte și fiare înroșite ori nebunia nelegiuită. Întrucât scris este «Pune sabia în teacă» (Mt. 26, 52), au crezut că uzul de bâte nu este o crimă, pentru ca să nu moară omul (lovit), ci să fie zdrobit foarte tare și, astfel, să moară după aceea, chinuit deja în agonie. Dar dacă chiar le-ar fi milă, l-ar putea ucide dintr-o singură lovitură de bâtă. (Circumcellionii) numesc bâtele Israele pentru că Dumnezeu a pronunțat acest nume cu cinste și același nume l-au prăpădit mai mult decât trupul pe care l-au ciopârțit [prin lovitură]” (Augustin, *Psalmus contra partem Donati*, 147, 154-162).

Textul reflectă deopotrivă îndârjirea celor ce se intitulau „milites Christi”, dar și o oarecare prudență în actul de violență, fiind folosite arme „neletale”, a căror posesie era îngăduită de autorități. Totuși, acest lucru nu diminuă în sine agresivitatea cu care circumcellionii își susțineau și impuneau punctul de vedere doctrinar și social, ci, din contră, augmenta pasiunea deosebită pentru martiri și martiraj, pe care îl căutau provocând legiunile romane pentru a fi uciși și trimiși în rândul sfinților, strigând în timp ce se îndreptau spre moarte „Deo laudes!” (formulă ce,

inevitabil, ne duce cu gândul la mult mai recent uzitatul „Allahu akbar”, scandat de atacatorii islamiști).

Pornirile suicidale sunt atestate atât de sursele donatiste, cât și de cele catholice. Astfel, Tyconius († 423), un autor cu simpatii donatiste, excomunicat în cele din urmă pentru opiniile sale diferite pe tema rebotezării cecilienilor, spunea despre circumcellionii că „nu trăiesc la fel ca ceilalți frați, ci se nimicesc pe ei înșiși ca dintr-o iubire de martiri, ca să fie numiți și ei mucenici după ce au părăsit în mod violent această viață”. Pe de altă parte, Sfântul Philastrius, episcopul Bresciei († cca 397), ne informează că

„în Africa sunt cei ce se numesc circutores (împremuitorii), ei încercuiesc domeniile și îi adună pe cei pe care îi descoperă pe drum ca să fie uciși de către aceia, zicând că își doresc să sufere martiriul și din această cauză mulți se dedau uneori la tâlhării. Fiind dați la cazne, îndură totuși nimicirea potrivnică a nenorocirii și sunt uciși în mod violent unii dintre aceștia, care se grăbesc astfel să piară fără motiv și întrețin chinurile pentru o moarte onorabilă, dar în loc să se despovăreze, mai degrabă se încurcă la judecata viitoare a lui Dumnezeu” (Philastrius, *Diversarum Haereson Liber*, 85).

Un prim conflict în care sunt implicați circumcellionii izbucnește în anul 340, iar reacția imperială nu a întârziat, și, intuind crearea unei mișcări centrifuge concentrată pe dizidența donatistă, spre sfârșitul domniei împăratului Constans (337-350), a avut loc o nouă încercare de lichidare a schismei. Prin urmare, a fost reinnoit în anul 347 Edictul emis în 317, pentru ca donatiștii să treacă sub autoritatea episcopului cecilian al Cartaginei, Gratus, iar opozanții hotărârii imperiale erau amenințați cu represalii dure, în vreme ce episcopii extremiști se expuneau exilului (cazul lui Donatus Magnus), sau chiar execuției publice (cazul lui Marculus și al altor 9 ierarhi).

Dar despre modul în care au fost luate măsuri împotriva donatiștilor vom vedea în numărul următor.

Asist. Dr. Dragoș Boicu

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

IPS Laurențiu a resfințit Catedrala din Windsor, Canada

IPS Laurențiu, invitat la
Congresul Episcopiei Ortodoxe
Române a Canadei

Clericii și delegații mireni ai parohiilor din cadrul Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei s-au întrunit în perioada 29 iunie – 1 iulie la Catedrala ortodoxă română „Sfântul Gheorghe” din Windsor, Ontario (Canada), cu prilejul celei de-a doua ediții a Congresului Episcopiei. Invitat a fost IPS Părinte Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului. Lucrările Congresului Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei au fost precedate de ședința Consiliului eparhial, care a avut loc joi, 28 iunie.

În prima zi a întâlnirii, vineri, 29 iunie, au fost săvârșite Sfânta Liturghie și slujba de Te Deum de către IPS Părinte Mitropolit Laurențiu și PS Părinte Episcop Ioan Casian, al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei, înconjurați de soborul de preoți și diaconi. Înainte de începerea lucrărilor Congresului, IPS Părinte Mitropolit Laurențiu a susținut în cadrul unei conferințe pastorale prelegerea intitulată „Unitatea de credință și neam. Centenarul Marii Uniri”. Înăltpreasfinția Sa a reliefat legăturile bisericești dintre Țara Românească, Moldova și Transilvania; tipărirea cărților bisericești și circulația lor; cultivarea unității de credință și neam prin slujirea cultică; jertfelnicia slujitorilor Bisericii în mărturisirea unității de credință și neam; reprezentarea Bisericii în actul Unirii din 1918, reliefând și rolul Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei, ca precursor al Marii Uniri. „În societatea noastră de acum, care se află într-un proces profund de secularizare, iar valorile spirituale sunt marginalizate sau chiar disprețuite, noi, cei de astăzi, avem datoria sfântă de a păstra și cultiva, prin credință, cultură și educație darul unității naționale, obținut cu multe jertfe și eforturi spirituale și materiale pentru binele țării și al românilor de pretutindeni. Unitatea de credință și neam constituie moștenirea sfântă pe care am primit-o de la vrednicii noștri înaintași, pe care cu multă cinstitie îi comemorăm în acest an. Cu deplină responsabilitate, acest dar, al unității și al dreptei credințe, trebuie să-l predăm mai departe urmașilor noștri, copiilor noștri”, a precizat IPS Părinte Mitropolit Laurențiu.

În perioada 29 iunie-2 iulie, Înăltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, a participat la mai multe manifestări duhoivnicești în Canada. Astfel, vineri, 29 iunie, ierarhul a săvârșit Sfânta Liturghie împreună cu Preasfințitul Ioan Casian, Episcopul ortodox român al Canadei, în Catedrala „Sfântul Gheorghe” din Windsor, după care a urmat un „Te Deum”. Mai apoi, IPS Laurențiu Streza a susținut conferința intitulată „Unitatea de credință și neam. Centenarul Marii Uniri” în cadrul celui de-al doilea Congres al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei găzduit de Catedrala „Sfântul Gheorghe” din Windsor, Canada, unde paroh este părintele George Săndulescu. Părintele Mitropolit a evidențiat, în conferință, legăturile bisericești dintre Țara Românească și Moldova cu Transilvania, realizarea și circulația cărților Bisericești, cultivarea unității de credință și neam prin slujirea cultică, jertfelnicia slujitorilor Bisericii în mărturisirea unității

de credință și neam, reprezentarea Bisericii în actul Unirii din 1918, Sfântul Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei, promotor al unității de credință și neam, semnificația Catedralei Mântuirii Neamului.

Părintele Mitropolit a îndemnat pe cei prezenți la conferință la unitate și promovarea tradițiilor și datinilor românești: „Unitatea de credință și neam constituie moștenirea sfântă pe care am primit-o de la vrednicii noștri înaintași, pe care cu multă cinstitie îi comemorăm în acest an. Cu deplină responsabilitate, acest dar, al unității și al dreptei credințe, trebuie să-l predăm mai departe, urmașilor noștri, copiilor noștri.”

Duminică, 1 iulie, Părintele Mitropolit a resfințit Catedrala „Sfântul Gheorghe” din Windsor împreună cu PS Episcop Ioan Casian, iar luni, 2 iulie, cei doi ierarhi au liturghisit la hramul Bisericii „Sfântul Ștefan cel Mare” din Oshawa, unde preot paroh este părintele Petre Busuioac.

REDACTOR-ŞEF:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA

COLEGIUL DE REDACȚIE

Senior-editori: Pr. Academician Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan. **Secretar de redacție:** Pr. Lect. Dr. Emanuel Tăvală. **Membri:** Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Conf. Dr. Lucian Grozea, Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Pr. Dr. Cristian Muntean, Pr. Dr. Vasile Gafton. **Responsabil ediție online:** Vicențiu-Dragoș Bășa.

ISSN 1223-8392

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se primesc pe adresa: Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2018 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la *Tipografia Șaguniana* – Sibiu